

75 år med lokalhistorie

Vestre Moland og Lillesand Historielag har passert 75 år i skyggen av stemmerettsjubileet og utgivelse av første bind av bygdeboken. Lokalagsleder Kristian Sundtoft er optimistisk med tanke på lagets og lokalhistoriens fremtid.

THOR BØRRESEN

thorb@ly.no

Det lokale historielaget har tilbake lagt sitt 75. år og er mer aktive enn noensinne. Sitt eget jubileum er ikke feiret på samme måte som 100 års markeringen av at det i år var 100 år siden kvinnene fikk alminnelig stemmerett.

1938

Det var i mars 1938 Vestre Moland og Lillesand historielag formelt ble stiftet. Da hadde skolebestyrer K. Kr. Olsen syllet med tankene en stund og han hadde også ledet det forberedende arbeidet. Berit Eide Johnsen, som ledet historielaget etter at det ble reetablert i 1987, skrev lagets historie de for de første 50 årene til lagets første årsskrift. Hun kunne fortelle at det var høy aktivitet da første årsrapport ble på avskrivning av registre og protokoller, men også gårds- og slektshistorie. Flere artikler ble publisert og ideen om å restaurere prestegården og gjøre den om til bygdemuseum ble lansert.

Under krigen stanset imidlertid arbeidet opp og ifølge Eide Johnsen undersøkelser ble det ikke liv i laget igjen før i 1955. I noen år var det høyt aktivitetsnivå og arbeidet med å samle stoff til en gårds- og slektshistorie ble igangsatt. Det samme ble arbeidet med å fremstille historien frem til cirka 1500. I spissen for dette sto Olav Dahl og Per Mollatt. Etter årsmøtet i 1960 gikk imidlertid det lokale historielaget i dvale, før det altså gjenoppsto i 1987. Siden har laget drevet sammenhengende i 26 år.

Bygdebok

– Vi har nå et godt fundament å bygge på. Mange enkeltpersoner har gjort en god jobb for å bringe historielaget der vi er i dag, men en person har hatt en særskilt betydning og det er Astrid Jaksholt Økland. Hun var for øvrig barnebarn

PROSJEKTER: Vestre Moland og Lillesand Historielag har samarbeidet med Eide Sognelag og Tom Svennevig om å sette fokus på Kaldvellfjorden. Det har vært en suksess og Svennevigs bok har også solgt godt.

av skolebestyrer Olsen som dro i gang laget. Hun døde dessverre så altfor tidlig, men sto i spissen for å bygge opp organisasjonen slik at den i dag fremstår som robust, sier Kristian Sundtoft, som er leder av laget i jubileumsåret. Han viser til at arbeidet nå er spredt på flere ressurspersoner i tillegg til at kommunen også har tatt et betydelig ansvar for å sikre historien.

– Opprinnelig var det et mål å få samlet stoff til bygdeboken. Nå blir dette realisert. Riktig nok er første bind for Høvdag, men arbeidet med Vestre Moland er også godt i gang og vårt lag er aktivt med, selv om det er Lillesands Sparebank som skal ha honnør for å ha utfordret kommunen på lokalhistorien, sier Sundtoft og viser til at den lokale banken stilte midler til disposisjon for å engasjere profesjonelle krefter i samarbeid med kommunen. Terje Sodal har tatt for seg gårds- og slektshistorien, mens

Berit Eide Johnsen leder arbeidet med kulturhistorien.

Sundtoft er selv med i arbeidsgruppen valgt av kommunen. Historielaget er også representert med John Gustav Johansen og Anne Marie Vøje Steen i arbeidet.

Prosjekter

– Det er slik vi jobber for tiden. Historielaget er bredt med og mye av arbeidet er lagt opp som prosjekter og i samarbeid med andre, forklarer Sundtoft, som nevner stemmerettsjubileet som et godt eksempel i så måte. Det lokale samarbeidet med Agder historielag om et arrangement i Lillesand, noe som ikke var unaturlig i og med at Vestre Moland skilte seg ut når det gjaldt kvinners engasjement i lokalpolitikken før den alminnelige stemmeretten ble innført. Alvild Gulbrandson og Randi Rosenberg Hall var lokale ildsjeler i dette arbeidet. Tidligere har man samarbeidet med Grimstad i forbindelse med Hamsun-jubileet. Neste år er det grunnlovsjubileet som står i fokus og også der er historielaget med i arrangementskomiteen.

– Vi har også et samarbeid med Lillesands-Posten om en presentasjon av vår lokale Eldsvoldmann, Grøgaard. Det er Kristen Edvard Skaar som står i spissen for dette arbeidet. Vi har samarbeidet med Birkenes om Flaksvannsbaren og vi har samarbeid med Eide Sognelag, kystlaget og Tom Svennevig om å sette fokus på Kaldvellfjorden. Det har vært veldig populært. Svennevigs bok har solgt godt og de arrangementene vi har hatt har samlet godt med folk, forteller Sundtoft, som legger vekt på at laget parallelt med stadig flere prosjekter også har klart å holde trøkket oppe på sine faste utgivelser.

– Bergliot Øie Johansen og John Gustav Johansen står i spissen for de årlige utgavene av de historiske kalenderne med bilder fra Vestre Moland og Lillesand. De er populære og vi er også stolte over våre årsskrift som holder høy kvalitet. Arbeidet med nummer 14 er i full gang og det er Terje Ellefsen som er redaktør for dette som skal komme neste høst, sier historielagets leder.

– Vi har et bredt spekter av ressurs-

LEDER: Kristian Sundtoft er leder av historielaget i jubileumsåret.

personer og vi holder hverandre informert gjennom styrearbeidet. Vi har et formelt styre og varamedlemmer, men alle blir innkalt og det har så langt ikke vært behov for å skille siden vi ikke har kommet i posisjon for avstemninger, sier Sundtoft, som ikke tror historielaget skal gå tom for arbeidsoppgaver med det første.

Stiftelsesmøtet i Historielaget 28. mars 1938

Det formelle stiftelsesmøtet av Vestre Moland og Lillesand historielag ble holdt i bystyresalen i Lillesand Rådhus 28. mars 1938. I Lillesands-Posten dagen etter kunne vi lese følgende referat:

Igaar holdt historielaget konstituerende møte i bystyrelokalet. Der møtte 11 medlemmer. Skolebestyrer Olsen ønsket vel møtt og uttalte at han under sitt forberedende arbeide hadde merket en gledelig interesse for arbeidet med historielag for bygda og byen. Skolebestyreren saa dette som et gledelig tegn paa nasjonal framvokster fra den tid man foraktet arven fra fedrene og satte det fremmede i høiset.

Skolebestyreren gjengav saa det

framlegg til lover som var vedtatt av den tidligere nedsatte arbeidsnevnd. Lovene blev enst. Vedtatt.

Forsamlingen valgte lærer Tveit til dirigent og gikk saa til valg paa formann og styre.

Lektor Gauslaa saa gjerne skolebestyrer Olsen valg til formann. Det vilde være en fordel for laget aa beholde ham som den drivende kraft i arbeidet. Man kunde saa velge en næstformann til det mer administrative arbeide slik som herr Olsen ønsket.

Skolebestyrer Olsen valgtes med 10 st. Lektor Gauslaa hadde en st.

Til styre valgtes lærer Tveit med 9 st., prost Helle 8 st., lektor Gauslaa 7 st. og distriktssjef Lindeberg med 6 st.

Vaamenn blev Jens Grimnes og Kjell Rosenberg.

Revisor f.k. Birgithe Gregersen og tannlære Møsgren.

Lektor Gauslaa minnet om at Lillesands Sparebank hadde en stor samling lokalhistoriske opptegetser som man burde være oppmer-

som paa. Dette hadde særlig betydning for byens eldste historie.

Lindeberg uttalte at det var paa høi tid man kom i gang med dette arbeide. Der var allerede meget gaatt tapt ved uvetlig omgang med minnene fra fedrene.

Skolebestyrer Olsen takket til slutt for all tillit og velvilje og haapet at lagets virke vilde bli til varig gagn for byen og de distrikter som naturlig grenser til.